

ХҒТАР 14.35.17
Ғылыми мақала

<https://doi.org/10.32523/3080-1710-2026-154-1-202-219>

Қашықтықтан оқыту және жоба әдісі негізінде студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру

Ж.А. Мусина*¹, Г.М. Кажикенова², М.Е. Нурғалиева³

^{1,2,3}Торайғыров университеті, Павлодар, Қазақстан

(E-mail: *¹zhanna_musina@inbox.ru, ²gulnara709@mail.ru, ³murshida80@mail.ru)

Аңдатпа. Кез келген елдің білім беру жүйесі, әсіресе қазіргі уақытта үнемі әртүрлі өзгерістерге ұшырап отыр. Оқу үрдісін ұйымдастыруға көмектесетін заманауи тенденциялар бар. Өзгерістердің негізгі себептері – ғылыми-техникалық прогрестің дамуы, оқу-тәрбие үрдісін жетілдіруге және жоғары оқу көрсеткіштеріне қол жеткізуге бағытталған экономикалық және саяси өзгерістер.

Жоғары оқу үлгеріміне жетудің өлшемшарттардың бірі – белгілі бір жүйеде орындалатын білім алушылардың өзіндік жұмысын, оны жоспарлау және нақты нәтижеге жетуді бағалау барысында оқытушының серіктестік қатысуымен жетілдіру болып табылады.

Білім алушылардың өзіндік жұмысын жетілдіру танымдық - шығармашылық қызметті дамыту үшін, сондай-ақ ақпараттың үлкен көлемімен жұмыс істеу, білім алу және тапсырмаларды орындау үшін қажет. Осыған байланысты білім алушыларды білімді өз бетінше меңгеру тәсілдеріне үйрету қажет, өйткені өзіндік жұмыс оқу жұмысының барлық басқа түрлерінің міндеттерін аяқтауға арналған, өйткені өз іс-әрекетінің нысанына айналмаған ешқандай білім жеке тұлғаның шынайы меншігі болып саналмайды.

Сонымен, Ж. Асанова студенттердің өзіндік жұмысын жандандыруға ықпал ететін жағдайларды бөліп көрсетеді, сонымен қатар оның маңызды белгілерін атап көрсетеді: тапсырманың болуы, оқытушының тапсырманы орындауға тікелей қатыспауы, студенттердің танымдық іс-әрекетін ұйымдастыру мен басқаруға ішінара қатысуы, тапсырманы орындауға жеткілікті уақыттың болуы.

Сонда ғана білім алушылардың өзіндік жұмысы олар үшін қызмет түріне айналады, тек оқу тапсырмаларын орындауда оқытушымен тікелей байланыстың жүйелі төмендеуі жағдайында даму әлеуеті ғана емес.

Осылайша, біз білімді өз бетінше өндіріп, іс жүзінде қолдана алатын ойшыл білім алушыларды дайындаймыз.

Түйін сөздер: жоба әдісі, қашықтықтан оқыту, өзіндік жұмыс, мультимедиялық технологиялар, оқу-әдістемелік база, жобалау қызметі, тілдік дайындық, ақпараттық ресурстар.

Түсті: 04.06.2025; Мақұлданды: 15.03.2026; Онлайн қолжетімді: 31.03.2026

*хат-хабар авторы

Кіріспе

Компьютерлік желілер студенттерді оқытудың тиімді дидактикалық тәсілдерді іздеуге мүмкіндік беретін ақпараттық ресурстарға, оқу курстарына, мәліметтер базаларына, ақпараттық-ізвестіру және ақпараттық-анықтамалық жүйелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Қазіргі уақытта білімнің өсіп келе жатқан рөлі және жаңа ақпараттың үлкен көлемін өңдеу қажеттілігі алынған ақпаратты іздеуде, өңдеуде, түрлендіруде, беруде, пайдалануда және сақтауда өзіндік жұмысты ұйымдастыратын маман дайындауға қоғамның әлеуметтік тапсырысын қалыптастырады.

Жоғары білім беру ұйымдарында өзіндік жұмысты ұйымдастыру деп білім алушының белсенділігі мен дербестігін тәрбиелеу, ақпаратты ұтымды алу дағдыларын дамытуға бағытталған шаралар жүйесі түсініледі.

Студенттердің заманауи техникалық оқыту құралдарын, оның ішінде қашықтықтан оқыту және жоба әдісі негізіндегі құралдарды өз бетінше игеруге және пайдалануға дайындығы оқытудың сапасына әсер ететіні анықталды.

Материалдар мен әдістер

Психологиялық-педагогикалық әдебиеттерді теориялық талдау; студенттердің өзіндік жұмысы негізінде қалыптасқан нақты тәжірибені зерттеу; өзіндік жұмысты ұйымдастыруды теориялық және әдістемелік түсіндіру, танымдық-ізденіс деңгейі, шығармашылық деңгей, жоба әдісі арқылы өзіндік жұмыс бойынша міндетті және қосымша тапсырмалар. Ең бастысы, студенттермен жұмыс істеудің өзіндік тәжірибесін талдау және студенттерді қашықтықтан оқыту және жобалық әдіс негізінде оқу үдерісінде өзіндік жұмыс үшін міндетті және қосымша тапсырмаларды енгізу.

Маңызды жаңалықтардың бірі — тағылымдама уақытын және студенттерді оқытуды тағылымдамаға ресми түрде қосу.

Сондай-ақ, қашықтықтан білім беру болашақ мамандардың негізгі және кәсіби құзыреттіліктерінің теориялық негіздерін меңгеруде үлкен артықшылықтар беретінін есте ұстаған жөн. Егер білім алушы оқуға ынталы болса, ол білім алады. Қазіргі қоғам өмір бойы оқуға, кәсіби мобильді және шығармашылық белсенді болуға, тағылымдамаларға қатысуға, интеллектуалды өсуге дайын мамандарды қалыптастыруда өз ережелерін белгілейді, және бұл үздіксіз өзін-өзі тәрбиелеу және әлемдік ақпарат пен мәліметтер базасына қол жеткізу арқылы ғана мүмкін болады.

Дәстүрлі офлайн мен электронды оқыту қатар жүзеге асуы мүмкін екенін есте ұстаған жөн.

Өздеріңіз білетіндей, кез келген білім беру жүйесі (офлайн оқыту және қашықтықтан оқыту) қоғамның қажеттіліктері мен мақсаттарын білдіретін белгілі бір философиялық-этикалық идеалға бағытталған, өйткені алынған білім адамның іс-әрекетінің мотивациясына, құндылық бағдарларының бүкіл саласына айтарлықтай әсер етеді. Осыған байланысты мұғалімдердің алдында тұрған басты міндет-білім алушылардан шығармашылық қабілеттерін барынша ашуды талап ететін дербес жұмыс арқылы педагогикалық технологияларға көшу.

Білім беру үдерісін жетілдіру және оқыту сапасын арттыруға заманауи ақпараттық және телекоммуникациялық технологияларды: Интернет және электрондық кітапханаларды, білім беру серверлерін, желілік тестілеуді, телеконференцияларды, желілік байланыс құралдарын және мультимедиялық технологиялар мен әлеуметтік сервистерді пайдалану кәсіптік оқытуда қажетті оқу ақпаратына қол жеткізуді қамтамасыз етеді.

Ақпараттық-коммуникативтік технологиялар құралдарының негізінде құрылатын жоғары кәсіптік білім берудің оқу-әдістемелік базасы үлкен көлемдегі және әртүрлі мазмұндағы ақпаратты орналастыруға, сақтауға, жеткізуге және өңдеуге мүмкіндік береді, оқытушы ұйымдастыратын оқу пәндерін студенттердің өз бетінше зерделеуі негізінде кәсіптік даярлықты жүзеге асыруды қамтамасыз етеді. Бұл жағдайда студенттердің өзіндік жұмысы жоғары кәсіптік білім беру жүйесіндегі оқу үдерісінің жетекші ұйымдастырушылық формаларының біріне айналады.

Қазіргі уақытта педагогикалық әдебиеттерде «студенттердің өзіндік жұмысы» термині нақты анықталған ғылыми тұжырымдама мәртебесіне ие емес. Зерттеушілер арасында өзіндік жұмыстың мәні, формалары, әдістері және басқа аспектілері туралы пікірталастар бар (А.А. Вербицкий, В. Граф, Э.Ф. Эфер, И.И. Ильясова, Г.М. Романцев). Күрделі және көпмағыналы бола отырып, өзіндік жұмысты барлық зерттеушілер мен оқыту практиктері білім алушының мақсатты, белсенді және тәуелсіз оқу-танымдық іс-әрекеті ретінде біржақты түсіндіреді (Есипов, 1998).

Студенттердің өзіндік жұмысына арналған психологиялық-педагогикалық әдебиеттерде осы қызметтің жалпы дидактикалық, психологиялық, ұйымдастырушылық-белсенділік аспектілері қарастырылған (Пидкасистый, 1972).

Сонымен қатар, студенттердің танымдық іс-әрекетін жандандыруға және оқу сапасын арттыруға ықпал ететін өзіндік жұмыс жоғары оқу орындарының білім беру тәжірибесіндегі ең әлсіз бағыттардың бірі болып табылады.

Оқушылар мен студенттердің позитивті іс-әрекетін дамытудағы өзіндік жұмысының рөлі, оқушылар мен мамандардың оқу сапасын арттыру отандық және кәсіптік мектептің даму тарихында зерттелді.

Оқу-танымдық іс-әрекеттің психологиялық-педагогикалық аспектілері Л.С. Выготский, П.Я. Галперин, В.В. Давыдов, Л.В. Занков, С.Л. Рубинштейн және т.б. зерттеулерде ашылды.

Қашықтықтан білім беру мәселесін қазақстандық зерттеушілер де белсенді зерттеп жатыр, олар оның университеттерде студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастырудың негізі ретінде маңыздылығын атап көрсетеді.

А.К. Ахметова мен А.К. Қайырбаева студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастырудың әдістемелік жоспарын әзірлей отырып, қашықтықтан оқытуды дамытуға елеулі үлес қосты, онда қашықтықтан білім беру процесінің тиімділігінің негізгі критерийлері нақты көрсетілген.

А.Е. Қапаев студенттердің өзіндік жұмыс бойынша білім деңгейін бағалау, оқу материалын игеру дәрежесін анықтау, олардың күшті және әлсіз жақтарын анықтау, сондай-ақ кейіннен дербес қызметтің жеке жоспарын жасау мақсатында бастапқы тестілеу мен сауалнама жүргізу қажеттілігіне назар аударады.

Е. Жұматаева қашықтықтан оқыту жағдайында өзіндік жұмысты ұйымдастыру оның мәнін, орындалатын тапсырмалардың сипаттамаларын, болашақ маманның жеке дербестігін қалыптастырудағы және қол жеткізілген нәтижелердің сапасын қамтамасыз етудегі рөлін түсінуді қамтитынын атап өтті.

Ғалым қашықтықтан білім берудегі өзіндік жұмыстың келесі маңызды сипаттамаларға ие екенін көрсетеді:

- 1) уақытты бөлу және оқытуды ұйымдастырудағы икемділік;
- 2) шешім қабылдаудағы дербестік;
- 3) заманауи технологияларды қолдану;
- 4) білім беру қызметтерін ұсыну (семинарлар, дәрістер, тренингтер өткізу);
- 5) шығармашылық және белсенді әдістерді қолдану.

М.Е. Нургалиева, Ж.А. Мусина және Г.М. Кажикенова дидактикалық тапсырмаларды орындауға, танымдық белсенділікке қызығушылықты дамытуға және белгілі бір ғылыми салалардағы білімді тереңдетуге бағытталған тәуелсіз қызметтің мотивациялық сипатын атап көрсетеді.

Олар сондай-ақ қашықтықтан жұмыс істеуді сабақ кезінде де, одан тыс уақытта да шығармашылық және сыни ойлаудың көрінісі ретінде қарастырады. Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған арнайы әдістемелер мен әдістер әзірленген, олар әсіресе онлайн оқытуда тиімді қолданылады. Сонымен қатар, мұғалімдерге әр оқушының жетістіктерін объективті бағалауға мүмкіндік беретін тапсырмаларды бағалау критерийлері ұсынылған.

Г.М. Кажикенова желілік оқыту аясындағы өзіндік жұмыс форматын қайта қарастыруды, оны белсенді және креативті қызметке айналдыруды ұсынады. Ол рефлексивті сипаттағы тапсырмаларды әзірледі және осы кезеңді өзіндік жұмыс құрылымына біріктіру бойынша ұсыныстар берді.

Ж.А. Мусинаның пікірінше, қашықтықтан оқытуда өзіндік жұмыс оқу үдерісінің ажырамас бөлігі болуы керек, мұнда материалды өз бетінше зерттеуге баса назар аударылады. Белгіленген жоспарға сәйкес тапсырмаларды белгілі бір мерзімде және берілген форматта орындау көзделеді. Ол материалды өз бетінше игеруді көздейтін барлық тақырыптар бойынша студенттердің өзіндік жұмысын бақылауды ұсынады. Сондай-ақ, ол студенттердің өзіндік жұмысының жеке жоспарларын әзірлеуді ұсынады, онда негізгі идеялар мен оларды жүзеге асыру тәсілдері нақты тұжырымдалады. Мұндағы ең маңызды міндет – пәнаралық байланыстар мен цифрлық сауаттылықты дамытуға ықпал ететін компьютерлік технологияларды қолдана отырып, тәуелсіз қызметті ұйымдастыру.

Е. Жұматаева пікірінше, өзіндік жұмыс білім беру үдерісінің тәрбиелік мәні бар және білім алушылардың оқу әлеуетін дамытуға ықпал ететін маңызды бөлігі болып табылады.

Е. Жұматаева онлайн оқыту жағдайында өзіндік жұмыс оқытушылар мен студенттердің өзара іс-қимылының негізгі нысандары мен әдістерін қамтуы тиіс екенін атап көрсетеді. Бұл айқын фактіні растайды: білімді дайын түрде беру мүмкін емес – оны тек тәуелсіз зерттеу арқылы алуға болады. Демек, өзіндік жұмыс – бұл кәсіптік оқытудың жоғары формасы, болашақ мамандарды даярлаудың негізгі әдісі және кез келген білім беру тәсілінің негізгі құралы.

Н.М. Ушакова тәуелсіз тапсырмаларды орындау кезінде мақсатты дұрыс қоюдың маңыздылығын атап көрсетеді, өйткені ол оқу процесінде білім алушының психикалық және физикалық белсенділігінің тиімділігін анықтайды.

Б.Б. Рахимова мен Ж.А. Мусина өзіндік жұмысты өзін-өзі тәрбиелеу құзыреттілігін қалыптастырумен байланыстырады. Олар осы құзыреттіліктің үш негізгі компонентін ажыратады:

- 1) психологиялық – тұрақты мотивация мен тиісті жеке қасиеттердің болуы;
- 2) әдістемелік – оқу және тәрбие қызметіндегі мақсаттарды жоспарлау, ұйымдастыру, бақылау және оларға қол жеткізу қабілеті;
- 3) лингвистикалық – тілдің лексикалық, фонетикалық және грамматикалық элементтерін көрсететін тілдік құралдарды меңгеру.

К.К. Каиргельдиева мен А.С. Абельдинова қашықтықтан оқытуды студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастырудың тиімді құралы ретінде қарастырады.

Қазақстандық ғалымдар мен педагогтар оқыту әдістерін, олардың алуан түрлілігі мен жіктелуін, оның ішінде студенттердің оқу үдерісіндегі дербестігіне қарай жіктелуін қарастырады. Алайда, оқыту әдістерін таңдау мәселесі қазіргі заманғы техникалық оқыту құралдарымен және студенттердің жобалық қызметімен оңтайлы үйлесімділік негізінде өзіндік жұмысты ұйымдастыруды ескермей, жалпы түрде қарастырылады.

Қазақстандық педагогтардың (Ж.А. Мусина, Б.Б. Рахимова) орта мектепте және жоғары мектепте өзіндік жұмысты оқытуға арналған еңбектерінде бұл ұғым ұйым нысаны ретінде де, оқыту әдісі ретінде де, оқу іс-әрекетінің түрі ретінде де қарастырылады (Джусубалиева, 1997).

Өздік жұмыстың әртүрлі аспектілерін жан-жақты қамтитын ең сәтті анықтамалардың бірі — Л.Г. Вяткин ұсынған анықтама: «Мұғалімнің тікелей көмегін жүйелі түрде азайту жағдайында оқушының жеке басының ерекшелігі ретінде танымдық тәуелсіздікті қалыптастыруға, білім, дағды және біліктерді саналы әрі берік игеруге ықпал ететін, оқу тапсырмалары орындалатын білім беру қызметінің түрі өздік жұмыс болып табылады».

Бұл өздік жұмыс деп "мұғалімнің тікелей көмегін жүйелі түрде азайту жағдайында оқушының жеке басының ерекшелігі ретінде танымдық тәуелсіздікті қалыптастырудың білімі, дағдылары мен біліктерін саналы және берік игеруге ықпал ететін оқу тапсырмалары орындалатын білім беру қызметінің бұл түрін" түсінеді.

Ғылыми әдебиеттерді талдау «өзіндік жұмыс» ұғымының көпқырлы екенін көрсетті, сондықтан оның педагогикалық әдебиетте біртұтас түсінікке ие болмауы табиғи нәрсе.

Мәселен, «өзіндік жұмыс» ұғымы келесідей анықталады:

- ақпаратты өз бетінше іздеу, білім алу, оқу, ғылыми және кәсіби міндеттерді шешу үшін пайдалану;
- дәрістерді, сабақтарды, емтихандарды, курстық және дипломдық жұмыстарды орындау барысында шығармашылық тәрбие мен оқу материалын түсінуден тұратын қызмет (А.Г. Молибог);
- студенттердің сабақта немесе аудиториядан тыс уақытта басшылықсыз, бірақ оқытушының бақылауымен жеке, топтық танымдық іс-әрекетінің түрлері (Р.А. Низамов);
- оқытушы болмаған кезде оқу қызметін басқаруды қамтамасыз ететін педагогикалық жағдайларды ұйымдастыру жүйесі (И.И. Илиясов).

Педагогика ғылымының тарихында оқыту мен тәрбиелеу үрдісінде өзіндік жұмысты ұйымдастыру қажеттілігі туралы мәселе қою жаңа емес. Танымдық белсенділік пен дербестікке педагогикалық жетекшілік ету мүмкіндігін А.Дистерверг, И.Г. Пестолоцци, Ж.-Ж. Руссо, Сократ, К.Д. Ушинский, Н.Г. Чернышевский атап өткен (Садыкова, 2005).

Мәселен, Я.А. Коменский адам танымының шексіз мүмкіндіктеріне сенді және әлемде адам біле алмайтын ештеңе жоқ деп есептеді және ол (адам) көмексіз өзі жасай алады. «Ұлы дидактикада» біз келесі жолдарды табамыз: «автодидактилердің мысалдары табиғатқа сүйене отырып, адам бәрін түсіне алатындығын айқын көрсетеді. Ешқандай оқытушы болмаған жағдайда, өздері оқытушы бола отырып немесе олардың тәлімгерлерінің идеясын ұстана отырып, кейбіреулер оқытушылардың мұқият басшылығымен басқалардан әлдеқайда асып түсті».

Е. Жұматаеваның пікірінше, «Бірде-бір адамға даму мен білім беру қабілеті берілмейді. Оларға қосылғысы келетін кез келген адам оған өз іс-әрекетімен, өз күшімен жетуі керек».

Айта кету керек, «өздік жұмыс» ұғымын тар және кең мағынада ашуға болады, сондай-ақ осыған сәйкес оның білім беру жүйесіндегі, соның ішінде жоғары оқу орындарындағы орны айқындалады. Сонымен, Ж. Асанова студенттердің өзіндік жұмысын белсендіруге ықпал ететін шарттарды анықтап, оның маңызды белгілерін, атап айтқанда: тапсырманың болуы; мұғалімнің тапсырманы орындауға тікелей қатыспауы; оқушылардың танымдық іс-әрекетін ұйымдастыру және басқару; тапсырманы орындауға жеткілікті уақыттың болуы.

ЖОО студенттерінің өзіндік жұмысын зерттеу мәселелері мен оны дамыту жағдайлары, сонымен қатар компьютерлік технологияларды пайдалана отырып, студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыруға байланысты зерттеулер ерекше қызығушылық тудырады. Өз бетінше жұмыс істеу оқу процесінде оң мотивацияны қалыптастыруға, кәсіби маңызды тұлғалық қасиеттерді дамытуға және өзін-өзі дамытуға дайындықты қалыптастыруға ықпал ететін тұлғалық әрі кәсіби даму құралы ретінде қарастырылады. Мысалы, Д. Мурзағалиеваның ұстанымы бойынша, өздік жұмыс – субъектінің өзі жүзеге асыратын және танымдық іс-әрекеттің нәтижесінде орындалатын және түзететін әрекеттерден тұратын мақсатты, ішкі уәжді, құрылымдық әрекет. Өз кезегінде З. Сардарова бұл жұмыстың жоғары технологиялық дидактикалық ортада жанама, мақсатты және мұғалім тарапынан үнемі бақылану негізінде (оқыту бағдарламасы арқылы) жүзеге асырылатынын атап өтеді.

А. Пресбитероның пікірінше, өзіндік жұмыс жоғары белсенділікпен сипатталады, танымдық шығармашылыққа ықпал етеді және интеллектуалдық күш-жігерді, бастаманы және шығармашылық көзқарасты қажет етеді. Бұл ұстанымға студенттердің жұмысты жоспарлау, әр кезеңді аяқтаудың тиімді жолдарын таңдап, өзін-өзі бақылау дағдыларын меңгеруі қажет екенін қосқан жөн. Өзіндік жұмыстың тәрбиелік мәнін де атап өткен жөн: ол тұлғаның маңызды қасиеті – тәуелсіздіктің дамуына ықпал етеді.

Яғни, өзіндік жұмыс – оқушының оқу мақсатын қою, өз іс-әрекетін жоспарлау және жеке тәжірибесі негізінде өзіндік оқу өнімін құру дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін оқыту әдісі. Ю. Ма студенттердің толыққанды білім алуы үшін өз бетімен жұмыс істеуге деген қызығушылық пен таным процесіндегі ішкі мотивацияның қажет екенін

атап өтеді. Бұл жағдайда автордың позициясына мотивацияны сыртқы, ішкі және процедуралық (когнитивтік) түрлерге бөлуге болатынын қосу қажет. Сыртқы мотивация тәрбие жұмысының нәтижесіне байланысты және жеткілікті тиімді емес. Мотивацияның ішкі (оқушылардың қабілетіне, дарындылығына және бейімділігіне негізделген) және процедуралық (оқушылардың жұмыстың пайдалылығын сезінуі) түрлері маңыздырақ.

Орыс педагогикасының негізін қалаушы К.Д. Ушинский «оқушының дербестігі кез келген нәтижелі оқытудың бірден-бір берік іргетасы» деп есептеген.

Осындай ойларды басқа да көрнекті орыс педагогтарының еңбектерінде кездестіреміз. Осыған байланысты педагогика классиктерінің кейбір тұжырымдарын келтірейік. Орыс педагогы және психологы П.Ф. Каптерев дамыта оқытудың жақтаушысы бола отырып, оқытудың тиімділігін арттыру оқушы тұлғасының өзін-өзі дамытуынан тұрады деп есептеді. Шетелдік және отандық педагогика мен психология классиктерінің — П.П. Блонский, Л.С. Выготский, Д. Дьюи және т.б. — тұжырымдарында, білім мен тәрбие процесінде студенттердің дербестігі мен өзіндік жұмысының рөлі мен орны туралы тұжырымдарды кездестіреміз (Агранович, 2021).

Ғылыми зерттеулерді талдау көрсеткендей, өздік жұмысты орындау кезінде үш әдіс тобы қолданылады:

- мотивациялық: оқу іс-әрекетінің практикалық маңыздылығын және еңбек нәтижелерін көрсете отырып, оқу сабақтарының мақсатын қою;
- тәрбиелік: еске түсіру, нақтылау, жетекші сұрақтар қою;
- ынталандыру: сендіру, мақұлдау, мадақтау.

Зерттеулер көрсеткендей, әдістердің осы топтарын қолдану мыналарға мүмкіндік береді:

- оқушылар мен оқытушылар арасында ынтымақтастық орнату;
- сабақтарда эмоционалдық өрлеуге, ерік-жігерді тәрбиелеуге, саналы тәртіпті нығайтуға қолайлы жағдай жасау;
- оқу материалының сапасын арттыру;
- оқу үрдісінде қолайлы жағдай жасау (Худеева, 2013).

Осылайша, оқытуда дербес жұмыстың екі түрінің жұмыс істеуі мүмкін:

- білім алушының дамуының өзекті деңгейін анықтауға бағытталған және негізінен бақылау мен тәрбиелік функцияларды орындайтын;
- білім алушылардың таяу даму аймағын кеңейтуге бағытталған және негізінен дамыту, оқыту және тәрбиелеу функцияларын орындайды.

Өзіндік жұмыстардың мәнін олардың функционалдық мақсатына қарай түсінуге бағытталған мұндай көзқарас оларды саналы түрде жоспарлауға және студенттерді дамытудың, тәрбиелеудің және оқытудың сенімді құралы ретінде сабақтарда пайдалануға мүмкіндік береді.

Педагогикалық тәжірибе көрсеткендей, студенттердің өзіндік жұмысы және оны ұйымдастыру ұтымды ұйымдастыруға ықпал ететін кейбір жалпы білім беру дағдыларының болуын талап етеді:

- тапсырмалар жүйесін нақты қою және олардың арасында негізгі және қосалқы міндеттерді оқшаулау негізінде өзіндік жұмысты жоспарлау мүмкіндігі;
- қойылған міндеттерді тез әрі үнемді шешу жолдарын таңдай білу;
- тапсырманың орындалуына жедел бақылау жүргізу мүмкіндігі;

- өздік жұмысты ұйымдастыру үрдісіне уақытылы түзетулер енгізе білу;
- жұмыстың жалпы қорытындыларын талдай білу, осы нәтижелерді оның басында көрсетілгендермен салыстыру, ауытқулардың себептерін анықтау, сондай-ақ оларды одан әрі жұмыста жою жолдарын белгілеу (Наумченко, 2009).

Жоғарыда келтірілген анықтамаларға сәйкес, «өзіндік жұмыс» ұғымы бір жағынан белсенділікті, тәуелсіздікті, танымдық қызығушылықты ынталандыратын қызмет түрі ретінде және өзін-өзі тәрбиелеудің негізі, біліктілікті арттыруға серпін ретінде; екінші жағынан студенттердің өзіндік іс-әрекетіне басшылық жасауды қамтамасыз ететін іс-шаралар немесе педагогикалық жағдайлар жүйесі ретінде қарастырылады.

П.И. Пидкасистый мен М.Г. Гарунов ұсынған «өзіндік жұмыс» ұғымының анықтамасы біздің зерттеуіміз үшін маңызды, өйткені бұл тұжырымдаманы осы авторлардың түсіндіруі техникалық университет студенттерінің өзіндік жұмысы туралы түсінігімізге сәйкес келеді.

П.И. Пидкасистый: «Жоғары мектептегі өзіндік жұмыс – бұл өзіндік іс-әрекет пен оқу процесін ұйымдастырудың және басқарудың нақты педагогикалық құралы», – деп санайды. Оның пайымдауынша, өзіндік жұмыс – бұл оқу тапсырмасы, яғни оқытушы немесе бағдарламаланған оқу құралы ұсынатын студенттердің іс-әрекетінің объектісі, сонымен қатар тиісті оқу тапсырмасын орындау үшін белгілі бір іс-әрекеттің көрінісі, бұл адамның іс-әрекетінің тәсілі немесе қазірдің өзінде бар білімдерін жүйелеу, тереңдету (Данилов, 1967).

М.Г. Гарунов өз бетінше жұмыс жасау арқылы «кәсіби білім жүйесін, танымдық және кәсіби қызмет тәсілдерін, шығармашылық қызмет пен кәсіби шеберліктің дағдылары мен дағдыларын қалыптастыру құралы ретінде әрекет ететін оқу, өндірістік, зерттеу және өзін-өзі тәрбиелеу сипатындағы әртүрлі тапсырмаларды орындау» деп түсінеді (Башкирова, 2017).

Оқытушылар Ж.А. Мусина, Б.Б. Рахимова, Г.М. Кажикенова, М.Е. Нургалиева оқытудың эвристикалық деңгейіне көшу теориясын ұсынды. Онда білім алушылар жобаның нысанын ғана емес, сонымен қатар жұмыс жоспары мен жобаның мазмұнын өздері әзірлейді. Тек осы жағдайда ғана өзіндік білім беру қызметі қалыптасады.

Жобалар әдісі бойынша оқытуды өздігінен ұйымдастырудың мен өткізудің негізгі тәсілдері әзірленді. Жоба әдісі бойынша өзіндік жұмыс оқу процесінде қолданылады және оның бірнеше белгілері бар:

- Зерттеу жобалары. Мұндай жобалар жақсы ойластырылған құрылымды, белгіленген мақсаттарды, барлық қатысушылар үшін өзектілікті, әлеуметтік маңыздылықты, ойластырылған әдістерді, соның ішінде эксперименттік және тәжірибелік жұмыстарды, нәтижелерді өңдеу әдістерін талап етеді;

- Шығармашылық жобалар. Мұндай жобалар, әдетте, егжей-тегжейлі құрылымға ие болмайды, ол тек жобаға қатысушылардың логикасы мен мүдделеріне бағынып, жоспарланған және одан әрі дамиды;

- Шытырман оқиғалы (ойын) жобалар. Мұндай жобаларда құрылым тек жоспарланады және жоба аяқталғанға дейін ашық болып қалады. Қатысушылар жобаның сипаты мен мазмұнына байланысты белгілі бір рөлдерді алады;

- Ақпараттық жобалар. Жобаның бұл түрі бастапқыда белгілі бір объект туралы ақпарат жинауға, жоба қатысушыларын осы ақпаратпен таныстыруға, оны талдауға және

кең аудиторияға арналған фактілерді қорытындылауға бағытталған. Мұндай жобалар жақсы ойластырылған құрылымды, жұмыс барысында жүйелі түзету мүмкіндігін талап етеді.

Осылайша, бұл тәсілдер білім алушылардың дербестігін дербес іс-әрекетте ақпараттық технологияларды қолдана отырып, оқу жобаларын құру кезінде арттырады.

Қазақстандық ғалымдардың пікірінше, студенттердің өзіндік жұмысына мынадай сипаттамалар тән:

- надандықтан білімге дейінгі қозғалыстың әр кезеңінде танымдық мәселелерді шешу үшін қажетті білім, дағдылар мен біліктердің көлемі мен деңгейін қалыптастырады;

- студенттерде өз білімдерін жүйелі түрде толықтыруға және ғылыми ақпарат ағынында бағдарлану дағдыларын дамытуға психологиялық көзқарас қалыптастырады;

- кәсіби қызмет, таным және мінез-құлық әдістерін меңгеруде өзін-өзі ұйымдастырудың маңызды шарты болып табылады;

- оқу және кәсіби өзін-өзі анықтау үдерісінде дербес танымдық және ғылыми-өндірістік іс-әрекеттерге педагогикалық басшылық пен басқарудың құралы болып табылады (Гальцова, Н. П., Мезенцева, Т. И., Швадленко, И. А., 2006).

Ғылыми әдебиеттерді талдау негізінде зерттеу барысында өзіндік жұмысты ұйымдастыру студенттердің жалпы білім беру және нақты дайындығына бағытталған және оқытудың бастапқы кезеңдерінде оқытушы толығымен басқаратын танымдық іс-әрекеттің түрі ретінде түсіндіріледі, оқытушының міндетіне кәсіби білім мен дағдыларды қалыптастыру бойынша өзіндік жұмысты ұйымдастыру ғана емес, сонымен қатар студенттерді өзіндік жұмысты ұйымдастыруға үйрету де кіреді (Роберт, 2008).

Қашықтықтан оқытуды үйлестіру және жоғары мектепте жобалық қызметті ұйымдастыруды ғылыми-әдістемелік қамтамасыз ету негізінде өзіндік жұмысты ұйымдастыру проблемасы ғылыми әдебиеттерде жеткілікті деңгейде қарастырылмаған. Университет студенттерінің шет тілін оқыту процесіне қатысты мәселелерді түсіндіруге бағытталған көзқарастар әзірленген. Сонымен қатар, болашақ маманның тілдік дайындығын зияткерлік ұтқырлықты, аналитикалық ойлау қабілетін және жаңа білімді, дағдылар мен біліктерді өз бетінше игеруді қамтитын оның шығармашылық әлеуетін қалыптастыру тәсілі ретінде жоспарлы түрде қарастыру ұсынылады (Алханов, 2005).

Осылайша, студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру болашақ мамандардың кәсіби және танымдық белсенділігін арттырудың маңызды құралы болып табылады. Онда студенттердің мотивациясы, оның фокусы, оқу іс-әрекетінің жеке стильдері, сондай-ақ өзін-өзі ұйымдастыру, тәуелсіздік, өзін-өзі бақылау, өзін-өзі тәрбиелеу және басқа да жеке қасиеттер көрінеді.

Педагогикалық эксперименттің мақсаты – қашықтықтан оқыту мен жоба әдісінің үйлесімі негізінде өзіндік жұмысты ұйымдастырудың ұсынылған моделін сынақтан өткізу.

Біз зерттеу болжамын тексеру үшін эксперименттік жұмыс жоспарын жасадық: қашықтықтан оқыту негізінде өзіндік жұмысты ұйымдастыру және шет тілін оқыту үрдісінде жобалық іс-шаралар сәтті болуы мүмкін, егер төмендегідей шарттар орындалса:

- оқытушылар мен студенттердің қашықтықтан оқытудың жобалық қызметінде пайдалануға дайындығын қамтамасыз ететін өзіндік жұмысты ұйымдастыру қағидаттары әзірленсе;

- студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастырудың педагогикалық шарттары және қашықтықтан оқыту мен жобалық қызметтің үйлесімі негізінде олардың даярлық деңгейіне қойылатын талаптар айқындалса;

- тілдік даярлық үдерісінде өзіндік жұмысты ұйымдастыру тәсілдерін іске асыруға арналған әдіснамалық ұсынымдар қашықтықтан оқыту мен жоба әдісінің үйлесімін көрсетсе.

Бірінші курстың 31 студентінен тұратын эксперименттік топ біз әзірлеген бағдарлама бойынша, бақылау тобының бірінші курсының 32 студенті: ЖОО-да өзіндік жұмысты ұйымдастырудың дәстүрлі жүйесі негізінде оқытылды.

Студенттерді оқыту барысында «Баспасөз конференциясы», «Көшбасшы», «Уақыт біздің досымыз» сияқты әртүрлі жобалар дайындалды. Бұл жобалар ағылшын тілі сабақтарында белсенді жұмыс істейтін студенттерге арналған кешенді рөлдік модельдеу ойындары болып табылады.

Тілдік даярлық нәтижелерін объективті бақылау және бағалау үшін ЖОО студенттерін оқытудың сапалық және сандық көрсеткіштері ескерілді.

Негізгі сапалық көрсеткіштер ретінде білім алушылардың тілдік және сөйлеу дағдыларының қалыптасу деңгейі, дайындалған оқу жобасының сапасы және оны құрудағы белсенділік дәрежесі айқындалды.

Сандық көрсеткіштерге мыналар кірді: интернеттегі оқу материалының белгіленген көлемін зерттеуге жұмсалған уақыт, оқу жобасын құру уақыты, игерілген материалдардың көлемі, жасалған оқу жобаларының саны.

Анықтау кезеңінде бақылау және эксперименттік топтарда өзіндік жұмысты ұйымдастыру студенттерінің оқу деңгейін анықтау бойынша білім алушыларға сауалнама тестілеу жүргізілді, нәтижесінде репродуктивті деңгейде бақылау тобында 13 студент, эксперименттік топта 18 студент бар екені анықталды.

Нәтижелік болжам ұсынылды: студенттердің өзіндік жұмысты ұйымдастыруға дайындық деңгейі бақылау және эксперименттік топтарда бірдей.

Эксперименттің анықтаушы кезеңінде (бастапқы диагностика) біз Ф. Вильямстың креативті сынақтарының өзгертілген нұсқасын және Е.Е.Туник ұсынған креативті сынақтардың батареясын қолдандық.

Көптеген қатысушылардың шығармашылық көрсеткіштері орташа норма шегінде болды.

Нәтижелер эксперименттік топта Е.Е. Туник құрастырған шығармашылық сынақтардың алынған бес субтесттің негізгі көрсеткіштері туралы орташа білімге негізделген деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Шығармашылық көрсеткіші 2,2 есе, ал бақылау топтарында – 1,3 есе өсті.

Қайта диагностикалау кезінде бақылау тобының цифрлық деректері бастапқы диагностикаға қатысты да өзгерді, бірақ шығармашылық көрсеткіштері негізінен «еркін сөйлеу» және «икемділік» сияқты көрсеткіштерге байланысты өсті, ал шығармашылық көрсеткішінің сипаттамасы «өзіндік ерекшелік» өзгеріссіз қалды.

Эксперименттік жұмыс барысында оқытудың белгілі бір кезеңінде студенттердің жобалық қызметі өзін-өзі дамыту сипатына ие болғаны анықталды, бұл өзіндік жұмысты автономды ұйымдастыруды, олардың оқу процесінде ынтымақтастық қабілеттерін көрсетеді.

Эксперименттің бақылау кезеңінде студенттерді тестілеу және орындалған оқу жобаларын талдау жүргізілді, оның нәтижелері бойынша студенттердің өзіндік жұмысты ұйымдастыруда қол жеткізген білім деңгейлерін анықтадық.

Біз ұсынған әдістеме бойынша оқытудың эвристикалық деңгейіне жеткен студенттердің саны эксперименттік топта 12 адамды, ал бақылау тобында 6 адамды, эксперименттік топтағы шығармашылық деңгейде 5 адамды, ал бақылау тобында 2 адамды құрады, бұл зерттеуде ұсынылған ұйымның әзірленген моделінің тиімділігі туралы болжамды растайды ЖОО студенттерін тілдік даярлау барысында қашықтықтан оқыту мен жоба әдісін ұштастыру негізінде 95% ықтималдықпен өзіндік жұмыс.

Екі топ бойынша алынған нәтижелер (бақылау және эксперименттік) дамытушы бағдарламаны қолдану талдаудың барлық маңызды параметрлері бойынша тиімді екенін көрсетті.

Эксперименттік жұмыстың маңызды міндеті студенттердің жоғары оқу орнында оқуға дайындығының динамикасын анықтау болды, бұл жеке және кәсіби қасиеттердің қалыптасуын (мамандыққа сәтті енуге ықпал ететін жеке қасиеттер: тұлғаның кәсіби бағыты, кәсіби қасиеттердің болуы) және жеке жалпы психологиялық қасиеттер (зейін, есте сақтау, ойлау, оқу үрдісінде талдау және интроспекция қабілеті) бағаланды эксперименттің барлық кезеңдерімен бірге жүретін зерттеу барысы. Эксперимент барысында келесі зерттеу әдістері қолданылды: бақылау, жеке сұхбат, сауалнама жүргізу, математикалық статистика әдістері.

Студенттердің жобалық қызметті игеруінің белгілі бір кезеңінде бұл қызмет өзін-өзі дамыту сипатына ие болды, бір жағынан, бұл оның тәуелсіз болғанын көрсетеді, екінші жағынан, студент белгілі бір қызмет түрін игеріп қана қоймай, коммуникативтік дағдыларын дамытып, басқа студенттермен және оқытушылармен ынтымақтастық орнатуды үйренді. Ұсынылған нәтижелерді статистикалық өңдеу деректері өзіндік жұмысты ұйымдастыру моделі бойынша құрылған білім беру ортасы, яғни қашықтықтан оқыту және жоба әдістерін қолдану барысында студенттердің шығармашылық деңгейінің артуына ықпал ететінін қорытындылауға мүмкіндік берді (Разумова, 2008).

Осылайша, педагогикалық эксперимент барысында қашықтықтан оқыту және шет тілін оқыту үдерісінде жобалық іс-шаралар негізінде ЖОО студенттерінің өзіндік жұмысын ұйымдастырудың орындылығы туралы зерттеу гипотезасы дәлелденді.

Педагогикалық эксперимент жүргізу барысында эксперименттік топ студенттерінің шет тілін меңгеруде әрі қарай өзін-өзі дамытуға қажеттілігі, оқу іс-әрекетіне қызығушылығының артуы және жобалық қызметте өзін көрсетуге деген ұмтылысы атап өтілді. Педагогикалық эксперименттің нәтижелері қашықтықтан оқыту мен жоба әдісінің үйлесімін іске асыру ЖОО студенттерінің шет тілін оқыту табыстылығына ықпал ететінін қорытындылауға мүмкіндік береді.

Нәтижелер мен талқылау

Педагогикалық эксперимент нәтижелерін талдау және жалпылау, алынған мәліметтерді статистикалық өңдеу және қорытындыларды тұжырымдау жүзеге асырылды.

- шет тілін оқыту үдерісінде студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыруда

қашықтықтан оқытуды және жоба әдісін үйлестіру қажеттілігінің негіздемесі ұсынылды;

- қашықтықтан оқыту негізінде жобалық қызмет арқылы тілдік даярлық үдерісінде өзіндік жұмысты ұйымдастыру принциптері айқындалды;

- қашықтықтан оқыту және жоба әдісі негізінде шет тілін оқытудың педагогикалық моделін қалыптастыру мүмкіндігі негізделді (Beatty Ken, 2003).

Студенттерді шет тіліне оқыту үдерісінде жобалық іс-әрекет пен қашықтықтан оқытудың үйлесімі негізінде өзіндік жұмысты ұйымдастырудың педагогикалық шарттары айқындалды. Қашықтықтан оқыту мен жоба әдісін үйлестіре отырып, тілдік даярлық барысында студенттердің өзіндік жұмысты ұйымдастыруға дайындық деңгейіне эксперименттік тексеру жүргізілді.

Қорытынды

Бүгінгі таңда білім беру ортасы мен кәсіптік білім беру жүйесі басқа мәртебеге ие: ақпараттық-білім беру ортасы, онда педагогикалық жүйенің құрамдас бөлігі болып табылатын оқу құралдары үнемі жаңарып отырады. Білім алушының өзіндік жұмысы оның оқу-тәрбие үдерісіндегі орнын қайта құрудың негізі, кәсіби маңызды қасиеттерді қалыптастырудың негізі бола алады. Бұл ретте ЖОО-да оқытудың заманауи әдістемесінде өзіндік жұмысты ұйымдастыру оқытушылар мен студенттердің оқу-әдістемелік компоненттерді, дидактикалық оқыту құралдарын дайындаудағы ынтымақтастығы негізінде құрылуы тиіс.

Білім беру мекемелері заманауи ақпараттық кеңістікті жетік меңгерген, алған ақпаратты кәсіби қызметінде қолдана алатын мамандарды даярлауы тиіс. Компьютерлік оқыту формалары, телекоммуникацияның қазіргі даму деңгейі және қашықтықтан оқыту технологиялары студенттерді ЖОО-да оқытудың заманауи үдерісінің негізін құрай алады.

Авторлардың қосқан үлесі:

Оқытушылар Ж.А. Мусина, Б.Б. Рахимова, Г.М. Кажикенова, М.Е. Нургалиева оқытудың эвристикалық деңгейіне көшу теориясын ұсынды. Аталған теорияға сәйкес білім алушылар жобаның нысанын ғана емес, сонымен қатар жұмыс жоспары мен оның мазмұнын өздері әзірлейді. Тек осы жағдайда ғана өзіндік білім беру қызметі қалыптасады.

Жоба әдісі бойынша оқытуды өздігінен ұйымдастырудың және өткізудің негізгі тәсілдері әзірленді. Жоба әдісі бойынша өзіндік жұмыс оқу процесінде қолданылады және бірнеше белгілері бар:

-Зерттеу жобалары. Мұндай жобалар жақсы ойластырылған құрылымды, белгіленген мақсаттарды, барлық қатысушылар үшін өзектілікті, әлеуметтік маңыздылықты, ойластырылған әдістерді, соның ішінде эксперименттік және тәжірибелік жұмыстарды, нәтижелерді өңдеу әдістерін талап етеді;

- Шығармашылық жобалар. Мұндай жобалар, әдетте, егжей-тегжейлі құрылымға ие болмайды, ол тек жобаға қатысушылардың логикасы мен мүдделеріне бағынып, жоспарланған және одан әрі дамиды;

- Шытырман оқиғалы (ойын) жобалар. Мұндай жобаларда құрылым текжоспарланады және жоба аяқталғанға дейін ашық болып қалады. Қатысушылар жобаның сипаты мен мазмұнына байланысты белгілі бір рөлдерді алады;

- Ақпараттық жобалар. Жобаның бұл түрі бастапқыда белгілі бір объект туралы ақпарат жинауға, жоба қатысушыларын осы ақпаратпен таныстыруға, оны талдауға және кең аудиторияға арналған фактілерді қорытындылауға бағытталған. Мұндай жобалар жақсы ойластырылған құрылымды, жұмыс барысында жүйелі түзету мүмкіндігін талап етеді.

Осылайша, аталған тәсілдер білім алушылардың дербес іс-әрекет барысында ақпараттық технологияларды қолдана отырып оқу жобаларын құруы арқылы олардың дербестігін арттыруға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі

Агранович, Е.Н. (2021) «Тайм – менеджмент» технологиялары негізінде студенттердің оқу қызметін өзін-өзі ұйымдастыру», Алматы. <https://f.eruditor.link/file/3354945/> (қол жеткізілген күні: 25 мамыр 2025 ж.).

Алханов, А. Ф. (2005) «Студенттердің өзіндік жұмысы» // Россиядағы жоғары білім. . № 11. б. 86-89. Қолжетімді: <https://cyberleninka.ru/article/n/samostoyatel'naya-rabota-studentov-2> (қол жеткізілген күні: 25 мамыр 2025 ж.).

Ахметова, А. К (2018) «Теориялық материал + колледжде математиканы оқытуда тәжірибеге бағытталған технологияны қолдану туралы презентация» <https://infolesson.kz/teoreticheskiy-materialprezentaciya-o-primenenii-praktikoorientirovannoy-tehnologii-v-prepodavanii-matematiki-v-kolledzhe-1486194.html> (қол жеткізілген күні: 24.10 2018 ж.).

Башкирова, О. А. (2017) «ЖОО-да шет тілін оқытуда компьютерді қолдану // жас зерттеушілердің көзімен қазіргі заманның өзекті мәселелері» . 291-295 б. Қолжетімді: [https://www.bing.com/search?q=%D0%91%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%2C%20%D0%9E.%D0%90.%20\(2017\)&q=n&form=QBRE&sp=-1&lq=0&pq=%D0%B1%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%2C%20%D0%BE.%D0%B0.%20\(2017\)&sc=0-22&sk=&cvid=A67CBC9E634C4A058EEF750C4BF3ECC2](https://www.bing.com/search?q=%D0%91%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%2C%20%D0%9E.%D0%90.%20(2017)&q=n&form=QBRE&sp=-1&lq=0&pq=%D0%B1%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%2C%20%D0%BE.%D0%B0.%20(2017)&sc=0-22&sk=&cvid=A67CBC9E634C4A058EEF750C4BF3ECC2) (қол жеткізілген күні: 25 мамыр 2025 ж.).

Блинов, В. М. (2000) оқыту тиімділігі: монография / М. : Педагогика, - б.29. Қолжетімді: <http://lib.mgppu.ru/OpacUnicode/index.php?url=/notices/index/IdNotice:15377/Source:default> (қол жеткізілген күні: 25 мамыр 2025 ж.).

Beatty Ken. (2003) «Teaching and Researching Computer-Assisted Language Learning». Pearson Education Limited, 259 p. Қолжетімді: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781315833774/teaching-researching-computer-assisted-language-learning-ken-beatty> (қол жеткізілген күні: 25 мамыр 2025 ж.).

Гальцова, Н. П., Мезенцева, Т. И., Швадленко, И. А. (2006) «Жас ғалымдардың ғылыми зерттеулерін қолдаудың электрондық ақпараттық-білім беру ресурстарын пайдалану». // ТГПУ хабаршысы. Серия: Педагогика, – б. 13-18. Қолжетімді: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-elektronnyh-informatsionno-obrazovatelnyh-resursov-podderzhki-nauchnyh-issledovaniy-molodyh-uchenyh> (қол жеткізілген күні: 25 мамыр 2025 ж.).

Данилов, М. А. (1967) «Кеңес мектебінде оқыту үрдісі: монография»: Педагогикалық ғылымдар академиясының баспасы, - 223б. Қолжетімді: <https://sovietime.ru/pedagogika-vospitanie-detej/protsess-obucheniya-v-sovetskoj-shkole-danilov-i960> (қол жеткізілген күні: 25 мамыр 2025 ж.).

Джусубалиева, Д.А. (1997) «Қашықтықтан оқыту жағдайында студенттердің ақпараттық мәдениетін қалыптастырудың теориялық негіздері», Алматы, 289 б. Қолжетімді: <https://>

av.kaznu.kz/ru/25138/ (қол жеткізілген күні: 25 мамыр 2025 ж.).

Есипов, Б.П. (1998) «Білім алушылардың сабақтағы өзіндік жұмысы», Москва. Қолжетімді: https://www.koob.ru/esipov_bp/rabota_uchachihsiya_esipov (қол жеткізілген күні: 25 мамыр 2025 ж.).

Жуматаева Е. (2022) «Оқу ортасындағы аксиологиялық парадигманың әдіснамалық негізі» *Frontiers in Education* DOI: 10.3389/feduc.2022.895470

Жуматаева Е. (2024) «Developing reflective dialogue educational approach using the Moodle distance learning platform» <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55746469700>

Kulzhanbekova, G. K., Adilbaeva, U. B. (2020) Activation of independent work of students in the context of digitalization of education. *Modern high technologies*. 12. 176-181. https://web.archive.org/web/20210428053751id_/https://top-technologies.ru/pdf/2020/12-1/38430.pdf

Казун А.П. (2018) «Жобалық оқыту әдісін қолдану тәжірибесі» «Ғылым және білім» журналы. https://www.edscience.ru/jour/article/view/929/0?locale=ru_RU

<https://doi.org/10.17853/1994-5639-2018-2-32-59>

Наумченко, И.Л. (2009) «Болашақ оқытушының өздігінен білімалуы- Мордва кітап баспасы». Қолжетімді: <http://lib.mgppu.ru/oracunicode/app/index.php?url=/notices/index/IdNotice:14935/Source:default> (қол жеткізілген күні: 25 мамыр 2025 ж.).

Пидкасистый, П.И. (1972) «Білімалушының өзіндік жұмысы. Қабылдаумен шығармашылықтың үрдісі мен құрылымын дидактикалық талдау», Москва, 184 б. Қолжетімді: https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_007322965/ (қол жеткізілген күні: 15 мамыр 2025 ж.).

Разумова, Л. Н. (2008) «Кәсіптік даярлау процесінде ЖОО студенттерінің өзіндік жұмысын жандандыру. Челябинск»: УВВАКИУ, 158 б. Қолжетімді: https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_002975806/ (қол жеткізілген күні: 25 мамыр 2025 ж.).

Роберт, И. В (2008) «Білім берудегі ақпараттық және коммуникациялық технологиялар»: оқу.- әдіс. құрал / редакциясын басқарған: Дрофа. Қолжетімді: https://robert-school.ru/iio/pages/educational/metod/year_2008/robert_pkk_2/%D1%EE%E4%E5%F0%E6%E0%ED%E8%E5_%EF%EE%F1%EE%E1%E8%FF.pdf (қол жеткізілген күні: 25 мамыр 2025 ж.).

Садыкова, А.К. (2005) «Техникалық ЖОО студенттеріне шет тілін оқытуда заманауи техникалық құралдар пайдаланылған өзіндік жұмыс», Алматы. Қолжетімді: <https://cyberleninka.ru/article/n/odin-iz-aspektov-analiza-po-poisku-sovremennyh-produktivnyh-modeley-povysheniya-kvalifikatsii-pedagogicheskikh-rabotnikov> (қол жеткізілген күні: 15 мамыр 2025 ж.).

Ушакова, Н.М. (2017) «Методология и методы педагогического исследования» <https://k.twirpx.link/file/3035082/> Павлодар : Кереку, 2017. — 327 с. — ISBN: 978-601-238-788-9

Худеева, С.Р. (2013) «Жоғары білім беру жүйесінің тұрақты дамуы тұрғысынан студенттердің өзіндік жұмысын басқару», Павлодар Қолжетімді: <https://library.tou.edu.kz/fulltext/buuk/b2783.pdf> (қол жеткізілген күні: 15 мамыр 2025 ж.).

Ж.А. Мусина^{*1}, Г.М. Кажикенова², М.Е. Нурғалиева³

^{1, 2, 3}Торайғыров университет, Павлодар, Қазақстан

Организация самостоятельной работы студентов на основе дистанционного обучения и метода проектов

Аннотация. Система образования любой страны постоянно подвергается различного рода изменениям, особенно в настоящее время. Появляются современные тенденции, которые помогают организовать образовательный процесс. Основными причинами изменений оказываются развитие научно-технического прогресса, экономические и политические

изменения, которые ориентированы на совершенствование учебного процесса и достижение высоких образовательных показателей.

Одним из критериев достижения высоких образовательных показателей является усовершенствование самостоятельной работы обучающихся, осуществляемой в определенной системе, при партнерском участии преподавателя в ее планировании и оценке достижения конкретного результата.

Совершенствование самостоятельной работы обучающихся необходимо для развития познавательной творческой деятельности, а также для работы с большим потоком информации, добывать знания и выполнять задания. В связи с этим, необходимо научить обучающихся, самостоятельным способам добывать знания, так как самостоятельная работа призвана завершать задачи всех других видов учебной работы, ибо никакие знания не могут считаться подлинным достоянием личности, если они не стали объектом собственной деятельности.

Так, Ж. Асанова выделяет условия, способствующие активизации самостоятельной работы студентов, а также представляет ее сущностные признаки, а именно: наличие задания, отсутствие прямого участия преподавателя в выполнении задания, частичное участие в организации и управлении познавательной деятельностью студентов, наличие достаточного времени для выполнения задания.

И только тогда самостоятельная работа обучающихся станет для них видом деятельности, а не только, развивающим потенциалом в условиях систематического уменьшения прямого контакта с преподавателем в выполнении учебных заданий.

Таким образом, возможно подготовить обучающихся – знающих, мыслящих, умеющих самостоятельно добывать и применять знания на практике.

Ключевые слова: метод проектов, дистанционное обучение, самостоятельная работа, мультимедийные технологии, учебно-методическая база, проектная деятельность, языковая подготовка, информационные ресурсы.

Zh.A. Musina^{*1}, G.M. Kazhikenova², M.E. Nurgaliyeva³
^{1,2,3} Toraighyrov University, Republic of Kazakhstan, Pavlodar

Organization of independent work of students based on distance learning and the project method

Abstract. The education system of any country is constantly undergoing various kinds of changes, especially now. Modern trends are emerging that help organize the educational process. The main reasons for the changes are the development of scientific and technological progress, economic and political changes that are aimed at improving the educational process, and achieving high educational indicators.

One of the criteria for achieving high educational indicators is the improvement of students' independent work, carried out in a certain system, with the partner participation of the teacher in its planning and assessment of the achievement of a specific result.

Improving the independent work of teachers is necessary for the development of cognitive creative activity, as well as working with a large flow of information, acquiring knowledge, and completing tasks. In this regard, it is necessary to teach teachers independent ways of acquiring knowledge, since independent work is designed to complete the tasks of all other types of educational work, because no knowledge that has not become the object of one's own activity can be considered the true property of the individual.

Thus, Zh. Asanova identifies conditions that contribute to the activation of independent work of students, and also presents its essential features, namely, the presence of a task, the absence of direct participation of the teacher in completing the task, partial participation in the organization and management of students' cognitive activity, and the availability of sufficient time for completing the task.

And only then will the independent work of teachers become a type of activity for them, and not just a developing potential in the conditions of a systematic reduction in direct contact with the teacher in completing educational tasks.

Hence, we will prepare teachers who are knowledgeable, thoughtful, and able to independently obtain and apply knowledge in practice.

Keywords: project method, distance learning, independent work, multimedia technologies, educational and methodological base, project activities, language training, information resources.

References

Agranovich, E.N. (2021) «Tajm – menedzhment\ "tehnologiyalary negizinde studentterdiң oқu kызmetin өзini-өzi ұymdastyru». Almaty. <https://f.eruditor.link/file/3354945/> (Accessed: 25 May 2025).

Alhanov, A. F. (2005) «Studentterdiң өзindik zhұmysy //

Rossiadaғы zhoғary bilim» no 11, pp. 86-89. <https://cyberleninka.ru/article/n/samostoyatel'naya-rabota-studentov-2> (Accessed: 15 May 2025). (in Russian)

Akhmetova, A. K. (2018) "Materia theoretica + praesentatio de usu technologiae praxi accommodatae in docendo mathematica in universitate"

<https://infolesson.kz/teoreticheskiy-materialprezentaciya-o-primenenii-praktikoorientirovannoy-tehnologii-v-prepodavanii-matematiki-v-kolledzhe-1486194.html> (accessum: 24.10 2018).

Bashkirova, O.A. (2017) «ZhOO-da shet tilin okytuda komp'yuterdi қoldanu // zhas zertteushilerdiң көzimen қazirgi zamannyң өзekti мәseleleri.

(SibADI. no 9, pp. 291-295.). [https://www.bing.com/search?q=%D0%91%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%2C%20%D0%9E.%D0%90.%20\(2017\)&q&form=QBRE&sp=-1&lq=0&pq=%D0%B1%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%2C%20%D0%BE.%D0%B0.%20\(2017\)&sc=0-22&sk=&cvid=A67CBC9E634C4A058EEF750C4BF3ECC2](https://www.bing.com/search?q=%D0%91%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%2C%20%D0%9E.%D0%90.%20(2017)&q&form=QBRE&sp=-1&lq=0&pq=%D0%B1%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%2C%20%D0%BE.%D0%B0.%20(2017)&sc=0-22&sk=&cvid=A67CBC9E634C4A058EEF750C4BF3ECC2) (Accessed: 15 May 2025). (in Russian)

Blinov, V.M. (2000) « Oқыtu tiimdiligi: monografiya» Pedagogy. 29 p. <http://lib.mgppu.ru/OpacUnicode/index.php?url=/notices/index/IdNotice:15377/Source:default> (Accessed: 15 May 2025). (in Russian)

Beatty Ken. (2003) «Teaching and Researching Computer-Assisted Language Learning» – Pearson Education Limited. 259 p. <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781315833774/teaching-researching-computer-assisted-language-learning-ken-beatty> (Accessed: 15 May 2025). ([in English])

Gal'cova, N. P., Mezenceva, T. I., Shvadlenko, I. A.(2008) «Zhas ғalymdardyң ғylymi zertteulerin қoldaudyң elektrondyқ aқparattyқ-bilim beru resurstarын pajdalanu». (Vestnik TSPU. Series: Pedagogy, no 5, pp. 13-18.). <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-elektronnyh-informatsionno-obrazovatelnyh-resursov-podderzhki-nauchnyh-issledovaniy-molodyh-uchenyh> (Accessed: 15 May 2025). (in Russian)

Danilov, M.A. (1967) «Кеңes mektebinde oқыtu үrdisi: monografiya / Pedagogikalық ғylymdar akademyasynyң baspasy». - M.: Publishing house of the Academy of Pedagogical Sciences, - 223 p. <https://sovietime.ru/pedagogika-vospitanie-detej/protsess-obucheniya-v-sovetskoj-shkole-danilov-i960> (Accessed: 15 May 2025). (in Russian)

Dzhusubalieva, D.A. (1997) «Қashықтықтан oқыtu zhaғdajynda studentterdiң aқparattyқ мәdenietin

қалыптастырудың теориялық негіздері». Алматы. -289 p. <https://av.kaznu.kz/ru/25138/> (Accessed: 25 May 2025).

Espirov, B.P. (1998) «Bilim alushylardyң sabaqtaғы өзindik zhymysy» Moscow. https://www.koob.ru/esipov_bp/rabota_uchachihsiya_esipov (Accessed: 25 May 2025). (in Russian)

Zhumataeva E. (2022) "Oku ortasyndagy axiologiyk paradigmanyn adisnamalyk negizi" *Frontiers in Education* DOI: 10.3389/educ.2022.895470

Zhumataeva E. (2024) "Evolutio rationis dialogi reflexivi in educatione utens suggestu Moodle ad distantiam discendam" <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55746469700>

Naumchenko, I.L. (2003) «Bolashaқ оқытушының өздигинен билimaluy - Mordva kitap baspasy». Mordovian book publishing house. <http://lib.mgppu.ru/opacunicode/app/index.php?url=/notices/index/IdNotice:14935/Source:default> (Accessed: 15 May 2025).

Pidkasistyj, P.I. (1972) «Bilim alushynың өзindik zhymysy/ Қabyldau men shyғarmashylyқтың yrdisi men құrylymyn didaktikalық taldau». Moscow 184 p. https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_007322965/ (Accessed: 15 May 2025). (in Russian)

Razumova, L.N. (2008) «Kәsiptik dayarlau procesinde ZhOO studentteriniң өзindik zhymysyn zhandandyru.Chelyabinsk». Chelyabinsk: no 3, p.158.). https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_002975806/ (Accessed: 15 May 2025). (in Russian).

Robert, I.V. (2008) «Bilim berudegi ақпараттық zhәне kommunikaciyalық tekhnologiyalar: оқу.- әdis. құral; redakciyasyn басқарған» Bustard.https://robert-school.ru/iio/pages/educational/metod/year_2008/robert_pkk_2/%D1%EE%E4%E5%F0%E6%E0%ED%E8%E5_%EF%EE%F1%EE%E1%E8%FF.pdf (Accessed: 15 May 2025). (in English)

Sadykova, A.K. (2005) «Tekhnikalық ZhOO studentterine shet tilin оқытуда zamanaui tekhnikalық құraldar pajdalanylған өзindik zhymys» Алматы. <https://cyberleninka.ru/article/n/odin-iz-aspektov-analiza-po-poisku-sovremennyh-produktivnyh-modeley-povysheniya-kvalifikatsii-pedagogicheskikh-rabotnikov> (Accessed: 15 May 2025).

Kulzhanbekova, G. K., Adilbaeva, U. B. (2020) *Activatio laboris sui iuris discipulorum in contextu digitalizationis educationis. *Technologiae modernaе altae*.* 12. 176-181. https://web.archive.org/web/20210428053751id_/https://top-technologies.ru/pdf/2020/12-1/38430.pdf

Kazun, A.P. (2018) "Applicatio Practica Methodorum Docendi Fundatarum in Proiectis" *Acta Scientiae et Educationis*.

https://www.edscience.ru/jour/article/view/929/0?locale=ru_RU

<https://doi.org/10.17853/1994-5639-2018-2-32-59>

Ushakova, N.M. (2017) "Methodologia et methodus investigandi paedagogicae"

<https://k.twirpx.link/file/3035082/Pavlodar: Kereku, 2017. – 327 p. - ISBN: 978-601-238-788-9>

Hudeeva, S.R. (2013) «Zhоғary bilim беру zhyjesiniң тұрақты damuy тұрғыsynan studentterdiң өзindik zhymysyn басқару». Pavlodar. <https://library.tou.edu.kz/fulltext/buuk/b2783.pdf> (Accessed:15 May 2025).

Авторлар туралы мәліметтер:

Мусина Ж.А. – хат-хабар авторы, докторант, «Тұлғалық дамыту және білім беру» кафедрасы, Гуманитарлық және әлеуметтік ғылымдар факультеті, «Торайғыров университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғамы, Ломов көш., 64, 140000, Павлодар, Қазақстан.

Кажикенова Г.М. – Ph.D., қауымдастырылған профессор, «Тұлғалық дамыту және білім беру» кафедрасы, Гуманитарлық және әлеуметтік ғылымдар факультеті, «Торайғыров университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғамы, Ломов көш., 64, 140000, Павлодар, Қазақстан.

Нургалиева М.Е. – Ph.D., қауымдастырылған профессор, «Тұлғалық дамыту және білім беру» кафедрасы, Гуманитарлық және әлеуметтік ғылымдар факультеті, «Торайғыров университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғамы, Ломов көш., 64, 140000, Павлодар, Қазақстан.

Сведения об авторах:

Мусина Ж.А. – автор для корреспонденции, докторант кафедры «Личностное развитие и образование», Торайғыров университет, факультет гуманитарных и социальных наук, ул. Ломова 64, 140000, Павлодар, Казахстан.

Кажикенова Г.М. – PhD, ассоциированный профессор (доцент) кафедры «Личностное развитие и образование», Торайғыров университет, факультет гуманитарных и социальных наук, ул. Ломова 64, 140000, Павлодар, Казахстан.

Нургалиева М.Е. – PhD, ассоциированный профессор (доцент) кафедры «Личностное развитие и образование», Торайғыров университет, факультет гуманитарных и социальных наук, ул. Ломова 64, 140000, Павлодар, Казахстан.

Information about the authors:

Musina Zh.A. – corresponding author, Doctoral student of the department «Personal development and education», NJSC Toraighyrov University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Str. Lomov 64, 140000, Pavlodar, Kazakhstan.

Kazhikenova G.M. – Doctor PhD, Associate Professor, Department «Personal development and education» NJSC Toraighyrov University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Str. Lomov 64, 140000, Pavlodar, Kazakhstan.

Nurgaliyeva M.Y. – Doctor PhD, Associate Professor, Department «Personal development and education» NJSC Toraighyrov University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Str. Lomov 64, 140000, Pavlodar, Kazakhstan.